

Asia C-285/23 [Linte]ⁱ

**Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 98 artiklan 1 kohdan mukainen
ennakkoratkaisupyynnön tiivistelmä**

Jättämispäivä:

3.5.2023

Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin:

Ekonomisko lietu tiesa (markkinatuomioistuin, Latvia)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

21.4.2023

Rikosasia, jossa vastaajina ovat

A

B

C

Z

F

AS Latgales Invest Holding

SIA METEOR HOLDING

METEOR Kettenfabrik GmbH

SIA Tool Industry

AS Ditton pievadķēžu rūpnīca

ja jossa asian käsittelyyn osallistuu:

Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra (Latvian investointi- ja
kehittämisyvirasto)

ⁱ Käsiteltävän asian nimi on fiktiivinen. Se ei vastaa yhdenkään asianosaisen todellista nimeä.

Pääasian kohde

Rikosoikeudellinen menettely, jossa on tullut esiin kysymys syytetyn mahdollisuudesta osallistua oikeudenkäyntivaiheessa pidettävään istuntoon videokokouksen avulla toisesta jäsenvaltiosta käsin.

Ennakkoratkaisupyyntöön kohde ja oikeusperusta

Ennakkoratkaisupyyntössä pyydetään SEUT 267 artiklan nojalla tulkitsemaan tiettyjä unionin oikeuden säännöksiä sen selvittämiseksi, i) voidaanko direktiivin 2014/41/EU 24 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua mahdollisuutta kuulla syytettyä videokokouksen avulla käyttää myös yleisesti sen varmistamiseksi, että syytetty voi osallistua rikosoikeudellisen menettelyn oikeudenkäyntivaiheeseen; ii) voidaanko tällaisessa tilanteessa katsoa, että direktiivin (EU) 2016/343 8 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen syytetyn oikeudet on turvattu; iii) vastaako syytetyn tällainen osallistuminen oikeudenkäyntiin hänen fyysisistä läsnäoloaan istunnossa; ja, jos edelliseen kysymykseen vastataan myöntävästi, iv) onko niin, että videokokous voidaan järjestää ainoastaan jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten välityksellä; ja, jos edelliseen kysymykseen vastataan kieltävästi, v) voiko tuomioistuimien ottaa suoraan yhteyttä toisessa jäsenvaltiossa oleskelevaan syytettyyn videokokouksen järjestämiseksi; ja vi) onko se, että jäsenvaltiossa järjestetään videokokous ilman kyseisen jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten toimenpiteitä, sallittua unionin vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueella.

Ennakkoratkaisukysymykset

- 1) Onko rikosasioita koskevasta eurooppalaisesta tutkintamääräyksestä 3.4.2014 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/41/EU 24 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että syytetyn kuulemiseen videokokouksen avulla sisältyy myös syytetyn osallistuminen toisessa jäsenvaltiossa pidettävään rikosoikeudenkäyntiin videokokouksen avulla asuinjäsenvaltiostaan käsin?
- 2) Onko eräiden syyttömyysolettamaan liittyvien näkökohtien ja läsnäoloa oikeudenkäynnissä koskevan oikeuden lujittamisesta rikosoikeudellisissa menettelyissä 9.3.2016 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/343 8 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että syytetyn oikeus olla läsnä asian käsittelyn suullisessa vaiheessa voidaan varmistaa myös antamalla syytetyn osallistua toisessa jäsenvaltiossa pidettävään rikosoikeudenkäyntiin videokokouksen avulla asuinjäsenvaltiostaan käsin?
- 3) Vastaako syytetyn osallistuminen toisessa jäsenvaltiossa pidettävään oikeudenkäyntiin videokokouksen avulla asuinjäsenvaltiostaan käsin syytetyn fyysisistä läsnäoloa jäsenvaltion asiaa käsittelevässä tuomioistuimessa pidettävässä istunnossa?

4) Jos ensimmäiseen ja/tai toiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, onko niin, että videokokous voidaan järjestää ainoastaan jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten välityksellä?

5) Jos neljänteen ennakkoratkaisukysymykseen vastataan kieltävästi, voiko jäsenvaltion asiaa käsittelevä tuomioistuin ottaa yhteyttä suoraan toisessa jäsenvaltiossa oleskelemaan syytettyyn ja lähettää hänelle linkin, jolla hän voi liittyä videokokoukseen?

6) Onko videokokouksen järjestäminen muuten kuin jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten välityksellä ristiriidassa unionin vapauten, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvan yhtenäisen alueen ylläpitämisen kanssa?

Unionin oikeussäännöt, joihin viitataan

Rikosasioita koskevasta eurooppalaisesta tutkintamääräyksestä 3.4.2014 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/41/EU, jonka 24 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa säädetään seuraavaa: ”Määräyksen antava viranomainen voi antaa eurooppalaisen tutkintamääräyksen myös epäillyn tai syytetyn henkilön kuulemista varten videokokouksen avulla tai muulla audiovisuaalisesti välitettävällä tavalla”.

Eräiden syyttömyysolettamaan liittyvien näkökohtien ja läsnäoloa oikeudenkäynnissä koskevan oikeuden lujittamisesta rikosoikeudellisissa menettelyissä 9.3.2016 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/343, jonka 8 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa: ”Jäsenvaltioiden on varmistettava, että epäillyllä tai syytetyllä on oikeus olla läsnä omassa oikeudenkäynnissään”.

Unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö, johon ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin viittaa

Tuomio 6.12.2018, IK (Oheisseuraamuksen täytäntöönpano) (C-551/18 PPU, EU:C:2018:991, 34 ja 35 kohta)

Kansainvälisen oikeuden määräykset, joihin ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin viittaa

Yleissopimus keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä: 5 ja 10 artikla

Yleissopimus ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi (jäljempänä Euroopan ihmisoikeussopimus): 6 artikla

20.4.1959 tehdyn eurooppalaisen oikeusapua rikosasioissa koskevan yleissopimuksen toinen lisäpöytäkirja

Kansalliset oikeussäännöt, joihin viitataan

Rikosprosessilain (Kriminālprocesa likums) 463 §:

”(1) Syytetyn osallistuminen rikosoikeudenkäyntiin on pakollista.

(2) Jos syytetty ei saavu istuntoon, oikeudenkäyntiä lykätään.

--”

Rikosprosessilain 464 §:

”(1) Tuomioistuimien voi käsitellä vähäistä rikosta, vakavaa vähäisempää rikosta tai sellaista vakavaa rikosta, josta rangaistaan enintään viiden vuoden vapaudenmenetyksen sisältävällä rangaistuksella, koskevan rikosasian vastaajan poissaolosta huolimatta, jos tämä jää toistuvasti ilman perusteltua syytä saapumatta istuntoon tai jos tämä on pyytänyt tuomioistuimelta asian käsittelemistä hänen poissaolostaan huolimatta.

--

(3) Rikosasia, jossa on useita vastaajia, voidaan käsitellä vastaajan poissaolosta huolimatta silloin, kun istunnossa tutkitaan muita vastaajia koskevia syytekohtia, jos kyseisen vastaajan osallistuminen tähän istuntoon ei ole välttämätöntä ja tämä vastaaja on ilmoittanut tuomioistuimelle halukkuudestaan olla osallistumatta kyseiseen istuntoon”.

Rikosprosessilain 465 §:

”(1) Tuomioistuimien voi käsitellä rikosasian syytetyn poissa ollessa (in absentia) seuraavissa tapauksissa:

--

2) jos syytetty on ulkomailla eikä ole mahdollista taata, että hän saapuu oikeuteen.

--”

Rikosprosessilain 140 §:

”(1) Menettelystä vastaava viranomainen voi toteuttaa prosessitoimia käyttämällä teknisiä välineitä (puhelinkokous, videokokous), jos rikosoikeudellisen menettelyn sujuvuus sitä vaatii.

(2) Prosessitoimen, jossa käytetään teknisiä välineitä, toteuttamisen aikana on varmistettava, että menettelystä vastaava viranomainen ja prosessitoimeen osallistuvat henkilöt, jotka ovat eri tiloissa tai rakennuksissa, voivat

puhelinkokouksen aikana kuulla toisensa ja videokokouksen aikana kuulla ja nähdä toisensa.

(2)¹ Edellä tämän pykälän 2 momentissa tarkoitettussa tilanteessa menettelystä vastaava viranomainen valtuuttaa – tai määrää toisessa prosessitoimen toteuttamispaikassa sijaitsevan viranomaisyksikön johtajan valtuuttamaan – henkilön, joka varmistaa prosessitoimen toteuttamisen sen toteuttamispaikassa (jäljempänä valtuutettu henkilö).

--

(5) Valtuutetun henkilön on tarkistettava ja varmistettava niiden prosessitoimeen osallistuvien henkilöiden henkilöllisyys, jotka eivät ole samassa tilassa kuin menettelystä vastaava viranomainen.

--

(7) Valtuutetun henkilön on annettava todistus, jossa ilmoitetaan prosessitoimen toteuttamispaikka, päivämäärä ja kellonaika, valtuutetun henkilön asema ja nimi, kaikkien tässä prosessitoimen toteuttamispaikassa läsnä olevien henkilöiden henkilötiedot ja kotipaikka sekä näille henkilöille toimitettu varoitus, jos laissa säädetään velvoitteiden laiminlyönnin seurauksista. Henkilöiden, joita on varoitettu, on allekirjoitettava varoitus. Todistuksessa on myös ilmoitettava prosessitoimen keskeytykset ja prosessitoimen päättymisajankohta. Kaikkien prosessitoimen toteuttamispaikassa läsnä olevien henkilöiden on allekirjoitettava todistus, joka toimitetaan menettelystä vastaavalle viranomaiselle sisällytettäväksi prosessitoimea koskevaan asiakirjaan.

(7)¹ Edellä tämän pykälän 2.¹, 5 ja 7 momentissa säädettyä voidaan olla soveltamatta, jos menettelystä vastaavalla viranomaisella on mahdollisuus varmistua teknisin välinein kyseisten muissa tiloissa tai rakennuksissa olevien henkilöiden henkilöllisyydestä. --

--”

Rikosoikeuden alalla tehtävää kansainvälistä yhteistyötä säännellään rikosprosessilain C osastoon sisältyvissä 876 ja 877 §:ssä, joissa säädetään, että menettelystä vastaavat viranomaiset voivat toteuttaa prosessitoimen ulkomailla toimivaltaisten ulkomaisten viranomaisten välityksellä muun muassa pyytämällä näiltä viranomaisilta, että nämä antavat latvialaisen virkamiehen osallistua prosessitoimen toteuttamiseen tai sallivat prosessitoimen toteuttamisen teknisillä välineillä.

Yhteenveto pääasian tosiseikoista ja menettelystä

- 1 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen käsiteltävänä on rikosasia, jossa on viisi syytettyä. Yksi heistä on Saksan kansalainen, joka asuu Saksassa (jäljempänä

- A) ja jota syytetään laajamittaisesta järjestäytyneestä petos- ja rahanpesutoiminnasta.
- 2 Menettelyssä on tässä vaiheessa tarkoitus aloittaa näytön arviointi, joka vie paljon aikaa, joten asian käsittely kestää todennäköisesti vielä pitkään. Suunnitelluista 40 istunnosta (joita on tarkoitus pitää kerran tai kahdesti kuukaudessa) on tähän mennessä pidetty seitsemän, ja A on osallistunut niistä ainoastaan neljään.
 - 3 Koska rikokset, joista A:ta syytetään, ovat erityisen vakavia ja koska rikosprosessilain 465 §:ssä mainitut edellytykset rikosoikeudenkäynnin järjestämiselle syytetyn poissa ollessa (in absentia) eivät täyty, on todettava, että rikosprosessilain 463 ja 464 §:n mukaan rikosoikeudenkäyntiä ei voida järjestää syytetyn poissa ollessa ja että A:n osallistuminen asian käsittelyyn on siten pakollista.
 - 4 Ikänsä ja perhetilanteensa takia A:n on kuitenkin tällä hetkellä erityisen vaivalloista olla läsnä oikeudenkäynnissä. A on nimittäin 71-vuotias eläkeläinen, jonka tulot eivät riitä matkakulujen kattamiseen ja jonka on yhdessä puolisonsa kanssa huolehdittava 92-vuotiaasta anopistaan, joka asuu heidän kanssaan samassa taloudessa ja tarvitsee huolenpitoa vammansa takia. A ei ole koskaan asunut Latviassa eikä puhu latviaa. Tässä tilanteessa ei ole kohtuullista edellyttää, että hän muuttaa Latviaan voidakseen olla koko ajan läsnä oikeudenkäynnissä. A on kuitenkin halukas osallistumaan oikeudenkäyntiin videokokouksen avulla Saksasta käsin.
 - 5 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyrki toteuttamaan tämän etäosallistumisjärjestelyn lähettämällä 2.12.2021 Saksan toimivaltaiselle viranomaiselle eurooppalaisen tutkintamääräyksen ja pyytämällä, että A:lle järjestettäisiin mahdollisuus osallistua istuntoihin videokokouksen avulla. Pyyntö hylättiin sillä perusteella, ettei eurooppalaisen tutkintamääräyksen täytäntöönpano ollut mahdollista, koska istuntoihin osallistumisessa ei ollut kyse asian selvittämistoimesta ja koska oikeudenkäynnin järjestämiseen tässä muodossa ei ollut myöskään saatu syytetyn suostumusta. Toimivaltainen viranomainen ei muuttanut kantaansa edes sen jälkeen, kun sille ilmoitettiin A:n antaneen tarvittavan suostumuksen.
 - 6 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen pyynnöstä Latvian oikeusministeriö otti yhteyttä Saksan oikeusministeriöön tiedustellakseen A:n mahdollisuuksista osallistua oikeudenkäyntiin etäjärjestelyllä (Saksan oikeusviranomaisten välityksellä tai muuten) 20.4.1959 tehdyn eurooppalaisen oikeusapua rikosasioissa koskevan yleissopimuksen toisen lisäpöytäkirjan määräysten mukaisesti. Saksan toimivaltainen viranomainen vastasi, ettei A:n ole mahdollista osallistua rikosoikeudellisen menettelyn oikeudenkäyntivaiheeseen videokokouksen avulla, koska tälle järjestelylle ei ole mitään oikeusperustaa. Videokokouksen järjestäminen käynnissä olevassa istunnossa syytetyn kanssa on vastoin Saksan oikeuden perusperiaatteita. Saksan oikeuden mukaan syytetyn on ehdottomasti oltava fyysisesti läsnä rikosoikeudellisen menettelyn oikeudenkäyntivaiheessa.

- 7 Senātsin (ylin tuomioistuin, Latvia) rikosjaoston tuomareiden yleiskokous selvensi 4.11.2021 antamassaan ratkaisussa rikosprosessilain 140 §:n 7.¹ momentin tulkintaa siten, että Latvian tasavallan toimivalta rajoittuu Latvian alueelle ja että näin ollen kyseisessä säännöksessä tarkoitettua menettelyä videokokouksen järjestämiseksi voidaan soveltaa vain, jos prosessitoimi toteutetaan Latvian tasavallan lainkäyttöalueella. Toisessa jäsenvaltiossa olevien todisteiden vastaanotto edellyttää rikosprosessilain C osassa, jonka otsikkona on ”Kansainvälinen yhteistyö rikosasioissa”, tarkoitettun menettelyn noudattamista eli käyttämällä jotakin kansainvälisen rikosoikeudellisen yhteistyön välinettä.
- 8 Muut neljä syytettyä asuvat pysyvästi Latviassa, ja kolme heistä osallistuu oikeudenkäyntiin videokokouksen avulla. A:n puolestaan edellytetään olevan läsnä oikeudenkäynnissä, koska hän asuu Saksassa eikä ole saanut Saksan toimivaltaiselta viranomaiselta lupaa videokokouksen järjestämiseen kyseisen toimivaltaisen viranomaisen välityksellä tai muuten.

Yhteenveto ennakkoratkaisupyynnön perusteista

- 9 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin huomauttaa, että rikosasioita, joilla on rajat ylittävä ulottuvuus, koskevan unionin lainsäädännön mukaan videokokouksia voidaan järjestää ainoastaan todistajan, asiantuntijan, epäillyn tai syytetyn kuulemiseksi (ks. direktiivin 2014/41 24 artikla ja keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tehdyn yleissopimuksen 10 artikla).
- 10 Euroopan komission 2.12.2020 antamassa tiedonannossa ”Oikeudenkäytön digitalisoinnista Euroopan unionissa – Välineet mahdollisuuksien hyödyntämiseen” todetaan, että oikeussuojan saatavuus ja jäsenvaltioiden välisen yhteistyön helpottaminen kuuluvat Euroopan unionin toiminnasta tehtyyn sopimukseen kirjattuun EU:n vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen päätavoitteisiin. Oikeussuojan saatavuus on varmistettava ja se on pidettävä yhteiskunnan muutosten tasalla, kaikkiin elämän osa-alueisiin vaikuttava digitalisaatio mukaan lukien. Lisäksi jäsenvaltioiden tulee mahdollisuuksien mukaan hyödyntää videoneuvotteluja. Videoneuvottelujen käyttö oikeudenkäyntimenettelyissä – lain sallimissa rajoissa – vähentää merkittävästi vaivalloisen ja kalliin matkustamisen tarvetta ja voi jouduttaa käsittelyä. Videoneuvottelujen käyttö ei saa loukata oikeutta puolueettomaan tuomioistuimeen tai puolustautumisoikeuksia, kuten oikeutta olla läsnä omassa oikeudenkäynnissä, oikeutta viestiä luottamuksellisesti asianajajan kanssa, oikeutta esittää todistajille kysymyksiä ja oikeutta haastaa todisteet (ks. komission tiedonanto ”Oikeudenkäytön digitalisointi Euroopan unionissa – Välineet mahdollisuuksien hyödyntämiseen”, COM(2020) 710 final, 2.12.2020, johdanto ja 3.4 kohta). Unionin poliittisissa suunnitteluasiakirjoissa videoneuvottelujen käyttö mainitaan yhtenä niistä välineistä, jotka mahdollistavat suojatun viestinnän kansalaisten ja oikeusviranomaisten välillä (ks. Euroopan sähköisen oikeuden toimintasuunnitelma vuosille 2019–2023 (EUVL 2019, C 96), 17 kohta).

- 11 Lisäksi unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan unionin oikeus perustuu siihen perustavanlaatuiseen lähtökohtaan, jonka mukaan kukin jäsenvaltio jakaa kaikkien muiden jäsenvaltioiden kanssa – ja tunnustaa sen, että nuo muut jäsenvaltiot jakavat sen kanssa – lukuisia yhteisiä arvoja, joihin unioni perustuu, kuten SEU 2 artiklassa täsmennetään. Tämä lähtökohta merkitsee sitä – ja perustelee sen –, että jäsenvaltioiden välillä vallitsee keskinäinen luottamus siihen, että kyseiset arvot tunnustetaan ja että siis ne täytäntöön panevaa unionin oikeutta noudatetaan. Sekä jäsenvaltioiden välisen keskinäisen luottamuksen periaatteella että vastavuoroisen tunnustamisen periaatteella, joka puolestaan perustuu jäsenvaltioiden keskinäiseen luottamukseen, on unionin oikeudessa perustavanlaatuinen merkitys, koska niiden avulla voidaan luoda alue, jolla ei ole sisäisiä rajoja, ja pitää sitä yllä. Keskinäisen luottamuksen periaate edellyttää etenkin vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen osalta sitä, että kukin jäsenvaltio katsoo – jollei kyse ole poikkeuksellisista olosuhteista –, että kaikki muut jäsenvaltiot noudattavat unionin oikeutta ja aivan erityisesti unionin oikeudessa tunnustettuja perusoikeuksia (ks. tuomio 6.12.2018, IK (Oheisseuraamuksen täytäntöönpano), C-551/18 PPU, EU:C:2018:991).
- 12 Kun otetaan huomioon unionin vapauten, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuva yhtenäinen alue ja se, että videokokouksen käyttö rikosasioissa, joilla on rajatylittävä ulottuvuus, mahdollistaa unionin kansalaisille vapaata liikkuvuutta koskevien oikeuksien tehokkaan käyttämisen, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii, onko tosiaan niin, että unionin oikeudessa videokokousta voidaan käyttää ainoastaan todistajien, asiantuntijoiden, epäiltyjen ja syytettyjen kuulemiseen. Näin ollen se haluaa selvittää, koskeeko direktiivin 2014/41 24 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu mahdollisuus kuulla syytettyä videokokouksen avulla pelkästään todistelutarkoituksessa vai voiko se koskea myös yleisesti syytetyn osallistumista rikosoikeudellisen menettelyn oikeudenkäyntivaiheeseen (eli syytetyn oikeutta olla läsnä oikeudenkäynnissä ja kuunnella ja seurata menettelyn etenemistä).
- 13 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin myös katsoo, että direktiivin 2016/343 8 artiklan 1 kohdassa säädettyyn syytetyn oikeuteen olla läsnä asian käsittelyn suullisessa vaiheessa sisältyy myös syytetyn oikeus osallistua tehokkaasti toisessa jäsenvaltiossa pidettävään rikosoikeudenkäyntiin videokokouksen avulla asuinjäsenvaltiostaan käsin. Kyseisen säännöksen tällainen tulkinta vastaa hyvin pyrkimystä helpottaa ja jouduttaa oikeudellisia menettelyjä. Nykyään jokaisella jäsenvaltiolla on jo mahdollisuus lähettää toisen jäsenvaltion alueella oleskeleville henkilöille heille tarkoitettut oikeudenkäyntiasiakirjat suoraan postitse eikä ainoastaan toimivaltaisten viranomaisten välityksellä (ks. keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tehdyn yleissopimuksen 5 artikla) ja käyttää videokokouksia todisteiden vastaanottamisvaiheessa (ks. direktiivin 2014/41 24 artikla).
- 14 Videokokouksia koskevassa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännössä myös vahvistetaan, että syytetyn osallistuminen menettelyyn videokokouksen avulla ei sellaisenaan ole Euroopan ihmisoikeussopimuksen

6 artiklan vastaista mutta että kyseisen järjestelyn käytöllä on joka tapauksessa oltava hyväksyttävä tavoite. Hyväksyttävänä pidetään tavoitetta järjestää videokokous rikosasian käsittelyn yksinkertaistamiseksi ja jouduttamiseksi, jotta turvataan oikeus saada asia ratkaistuksi kohtuullisessa ajassa (ks. KEY THEME, ”Article 6 (criminal limb) Hearings via video link”, <https://ks.echr.coe.int/documents/d/echr-ks/hearings-via-video-link>). Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen 18.12.2018 antamasta tuomiosta Murtazaliyeva v. Venäjä ilmenee, että kyseisen yleissopimuksen 6 artiklassa taataan syytetyn oikeus osallistua tehokkaasti asian käsittelyyn rikosoikeudenkäynnissä, mihin sisältyy paitsi oikeus osallistua henkilökohtaisesti oikeudenkäyntiin myös oikeus kuunnella ja seurata menettelyn etenemistä. Syytetylle on annettava tilaisuus tutustua toisen osapuolen esittämiin huomautuksiin ja todisteisiin ja lausua mielipiteensä niistä (Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 18.12.2018, Murtazaliyeva v. Venäjä, kanne nro 36658/05, 91 kohta).

- 15 Siinä tapauksessa, että syytetyn oikeuteen osallistua asian käsittelyn suulliseen vaiheeseen sisältyy myös oikeus osallistua toisessa jäsenvaltiossa pidettävään oikeudenkäyntiin videokokouksen avulla asuinjäsenvaltiostaan käsin, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa selvittää, onko niin, että tämä osallistuminen voidaan järjestää ainoastaan tämän toisen jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten välityksellä, vai voidaanko se järjestää jollain muulla tavalla, onko videokokouksen järjestäminen muuten kuin jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten välityksellä ristiriidassa unionin vapauten, turvallisuuden ja oikeuteen perustuvan yhtenäisen alueen ylläpitämisen kanssa ja vastaako syytetyn osallistuminen oikeudenkäyntiin videokokouksen avulla hänen fyysisistä läsnäolostaan istunnossa.
- 16 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on saatava tulkinta direktiivin 2014/41 24 artiklasta ja direktiivin 2016/343 8 artiklan 1 kohdasta voidakseen ratkaista, voiko A osallistua (toimivaltaisten viranomaisten välityksellä tai muuten) latvialaisessa tuomioistuimessa käytävään asian käsittelyyn suulliseen vaiheeseen videokokouksen avulla Saksasta käsin.

Pääasian oikeudenkäyntiä ei lykätä

- 17 Koska ennakkoratkaisumenettelyssä ratkaistavat kysymykset koskevat ainoastaan tapaa, jolla syytetty voi osallistua istuntoon (sitä, onko hänen oltava fyysisesti läsnä vai voiko hän osallistua videokokouksen avulla), ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että pääasian käsittelyä voidaan jatkaa kuten tähänkin saakka (A:n läsnä ollessa), jotta kaikille syytetyille turvataan perusoikeuskirjan 47 artiklan toisessa kohdassa taattu oikeus asian käsittelyyn kohtuullisessa ajassa.
- 18 Näin ollen ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on päättänyt unionin tuomioistuimessa vireillä olevaan asiaan C-176/22, BK ja ZhP (Pääasian käsittelyn osittainen lykkääminen) vedoten olla lykkäämättä pääasian käsittelyä, mutta se toteaa olevansa valmis lykkäämään sitä siinä tapauksessa, että unionin

tuomioistuin katsoo, ettei ennakkoratkaisumenettelyä ole mahdollista aloittaa tilanteessa, jossa pääasian käsittely jatkuu.

Pyyntö asian käsittelemisestä nopeutetussa menettelyssä

- 19 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyytää, että ennakkoratkaisupyyntö käsitellään unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 105 artiklan mukaisessa nopeutetussa menettelyssä, sillä ratkaistavana oleva menettelykysymys vaikuttaa merkittävästi A:n tilanteeseen, koska A on tällä hetkellä velvollinen olemaan henkilökohtaisesti läsnä oikeudenkäynnissä, mikä hänen ikänsä ja perhetilanteensa huomioon ottaen on hänelle erityisen vaivalloista. Nopealla vastauksella varmistettaisiin, että nykyinen epävarma tilanne saadaan päättymään mahdollisimman nopeasti ja että rikosasia tulee käsitellyksi kohtuullisessa ajassa. Ennakkoratkaisupyyntöä ajankohtaisuutta ja merkitystä unionin yhteisen oikeusalueen kannalta tukee myös se, että unionin tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa C-760/22, PF ym. on esitetty hyvin samankaltainen ennakkoratkaisupyyntö.